

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. Vtrum anima rationalis conster materia prima, & forma substantiali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Confirmatur hoc quia licet visus per colorem impediat, quo minus videatur aliud coloratum, tamen per materialitatem non impeditur quo minus possit videre aliud materiale; ergo neque intellectus per materialitatem deberet impediri à videndis aliis rebus materialibus.

Ad confirmationem secundam respondeo, intellectum non esse ex se in pura potentia in ordine intelligibilis, nisi quatenus ex se non habet cognitionem ullius intelligibilis absque concursu alicuius obiecti determinantis ipsum siue per se, siue per speciem impressam, sic autem esset pura potentia: quamvis esset materialis.

Et quamvis etiam quidditas materialis esset obiectum per se ipsum. Sicut enim intellectus Angelicus est in pura potentia in ordine intelligibili, quamvis sit spiritalis, & obiectum per se ipsum sit quidditas spiritalis, tamen bene quàm obiectum adequatum intellectus coniuncti sit quidditas materialis; quia scilicet ex se non habet intellectionem ullius rei, quatenus est potentia; ita in proposito dicendum.

6. *Probat idem Auctor*, alio modo, quod intellectus, & consequenter anima sit spiritalis: quia non læditur ab ullo intelligibili, quantumvis vehementi, sicut sensus læditur à vehementi sensibili: sed huius non est alia ratio, nisi quod non sit materialis sicut sensus: ergo.

Hæc etiam ratio non sufficit, quia facile negari potest minor, & assignari pro ratione, quod nullum intelligibile habeat ex se offendere intellectum quamvis materialem, licet aliquid sensibile habeat ex se offendere sensum, quod tamen ipsum omnino incertum est.

Confirmari potest hoc quia ut fatentur aduersarij, imaginatiua quantumvis sit materialis non læditur à vehementi imaginabili: ergo nec intellectus quantumvis esset materialis deberet lædi à vehementi intelligibili.

Dices cum aduersariis, per accidens esse quod imaginatiua non lædatur à vehementi imaginabili, quia scilicet non datur tale.

Contra, quia eodem modo posset dici, quod per accidens esset intellectum non lædi à vehementi intelligibili, quia non daretur tale: & confirmari posset hoc, quia ideo potest colligi quod non datur vehemens seu excellens imaginabile, quia non datur aliquid tale, quod lædat imaginatiua: ergo si non datur aliquid intelligibile lædens intellectum debet dici quod non datur vehemens intelligibile.

7. *Alij probant Conclusionem*: quia anima est indiuisibilis, & carens partibus. Hæc probatio non debet admitti nec à Thomistis, quia asserunt animam perfectorum brutorum esse indiuisibilem & tamen materialem; nec etiam à Scotistis, quia putant puncta quantitatiua esse indiuisibilia & tamen materialia.

Arriaga probat eam; quia est independens à materia. Sed neque hæc etiam probatio sufficit, quia quamuis dependeret à materia, ut bene posset de potentia absoluta, adhuc tamen esse posset spiritalis, ut supra dixi disp. 2. de anima.

Probat idem secundo ex inclinationibus contrariis, quas habet homo ad virtutes & vitia, quia hinc sequitur quod habeat principium spirituale, quod inclinat ad virtutem & materiale quod inclinat ad vitia.

Verum neque hæc etiam sufficit, quia potest habere illas inclinationes secundum diuersas considerationes bonitatum, quæ essent in obiecto, ut inclinationem ad virtutem, secundum quod obiectum esset bonum honestum, & ad vitia, secundum quod essent bona vtilia: & certe verisimile est Angelum in via posse habere huiusmodi diuersas inclinationes, quamvis esset totaliter spiritalis: unde ex illis inclinationibus non sequantur duo principia, in nobis, virtus spirituale, & alterum corporale.

8. *Probat ergo melius*: ex dictis in disputatione prima de anima; quia anima est tota in toto, ac tota in qualibet parte corporis, & consequenter petit occupare conaturaliter locum ac subiectum diuisibile: sed in hoc consistit conceptus rei spiritalis, ut ibi dictum est: ergo est spiritalis.

Obijciat. In septima Synodo generali *act. 2.* refertur

testimonium cuiusdam Ioannis Thessalonicensis Episcopi dicentis, animam esse corpoream: quod dictum ipsius potius approbatur quam improbat à Concilio.

Respondeo Concilium illam doctrinam non approbasse, quamvis approbauerit conclusionem, ad quam confirmandam adducebatur, nempe Angelos & animas posse depingi instar corporum, quia alio modo non poterant depingi, neque enim omnes rationes adductæ ad probandas conclusiones definitas in Concilio aliquo approbantur à Concilio, ut multis exemplis ostendi potest. Ioannes autem ille non est tantæ authoritatis, quin facile errasse admitti possit.

QVÆSTIO II.

Verum Anima rationalis consistet materia prima, & forma substantiali.

Non defuerunt aliqui, qui existimauerunt Angelos & animas rationales constare materia & forma; pro qua opinione citari solet S. Bonaventura in 2. dist. 3. & Scotus etiam in questionibus de anima q. 15. problematicus in ea quibusdam visus, speciatim Cauello eodem loci: quos nonnulli recentiores Scotiste sequuntur. Itaque quomodo se res habeat de anima hic examinabo, & ex resolutione quid etiam de Angelis dicendum sit facile innotescet.

CONCLUSIO I.

9. *Anima rationalis non consistat materia prima.* Hæc est iam communissima sententia contra S. Bonaventuram & nonnullos alios, quos citat Cauellus supra.

Probat primo, quia anima esset corruptibilis; posset enim Deus separare unionem, quæ esset inter materiam & formam, & si hoc fecisset corrumpetur.

Verum hæc probatio non sufficit, quia quamvis Deus posset ipsam corrumpere, tamen causa secunda non posset; non esset autem inconueniens in sententiâ opposita, quod Deus eam posset corrumpere. *Confirmatur*, quia cæli quamvis consistant materia & forma secundum communem sententiam non sunt corruptibiles dicendi, quia quamvis Deus de potentia absoluta posset eos corrumpere, tamen neque ipse, neque causa secunda potest corrumpere illos de potentia ordinaria: ergo idem dici posset de anima, quamvis constaret materia & forma: nec prorsus est vlla ratio quare debeat dici magis incorruptibilis quam cælum, nisi quatenus aliunde constaret, quod non includeret materiam.

10. *Probat* secundo, quia sequeretur quod anima non esset actus primus corporis organici potentia vitam habentis, contra definitionem Philosophi, quia constaret alio actu, qui potius deberet dici actus primus.

Hæc etiam probatio non est magni momenti secundum se considerata. *Responderi enim facile potest primo*, nisi posset esse actus primus, si esset composita ex materia & forma, illam definitionem Philosophi non esse bonam; nec eam datam à Philosopho, nisi quatenus putauit animam non esse sic compositam, unde ut constet illam definitionem esse bonam, debet aliunde probari quod anima non sit sic composita.

Responderi potest secundo negando sequelam, quia esse actum primum corporis, non est aliud quam esse actum, qui possit cum corpore facere vnum per se substantiale: hoc autem posset facere anima quamvis esset composita ex materia & alio actu: quemadmodum enim corpus organicum potest facere vnum per se cum anima, quamvis constet alio actu; & alio subiecto in nostra sententiâ: ita anima posset facere vnum per se cum corpore, quamvis constet alio actu, & materia. Quod si quis velit intelligere per actum primum, actum qui non constaret alio actu, dicendo animam esse actum primum corporis, peteret principium, ut patet.

11. *Probat* tertio: quia sequeretur materiam ex qua constaret anima, non esse materiam primam, & esse; esse quidem, quia id supponitur non esse vero, quia præsupponeret conaturaliter aliam materiam, nimirum illam

ex qua constat corpus; nam præsupponit necessario corpus connaturaliter.

Non placet etiam hac probatio, quia aduersarij facile possunt dicere materiam primam non dici primam ex eo, quod non præsupponat aliam materiam quomodocunque, sed ex eo, quod non præsupponat materiam aliam, ex qua tanquam ex parte componente ipsamet fiat. In hoc autem sensu materia animæ esset prima, quia quamuis præsupponeret connaturaliter materiam in qua fieret, nimirum corpus, & cōsequenter materiam ex qua constituitur corpus; tamē non præsupponeret materiam ex qua ipsamet componeretur, tanquam ex parte intrinseca. Dicere autem, quod materia prima non diceretur prima in vno, sed in altero sensu, est reducere rē ad quæstionem de nomine, cū difficultas realis sit, an anima constet duabus partibus, vna determinabili, & altera determinatiua, quomodocunque vocandæ sint illæ duæ partes.

12. *Probatur quarto*, quia si anima constaret materia prima, vel constaret materia prima eiusdem rationis cum nostra, vel diuersæ: neutrum dici potest; ergo.

Aduersarij non conueniunt in respondendo ad hanc probationem; nam quamuis negent minorem; tamen quidam ex illis eam negant pro prima parte, quatenus dicit materiam animæ non posse esse eiusdem rationis cum nostra; quidam vero eam negant pro secunda parte, quatenus negant eam posse esse diuersæ rationis. Itaque minor est probanda pro vtraque parte; & imprimis.

Probatur pro prima parte primo: si constaret materia eiusdem rationis cum nostra, deberet constare materia corporali, & sic anima non esset spiritalis, sicut nec homo dicitur spiritalis, quia quamuis constet vna parte spiritali; tamen constat alia corporali. Probatur sequela, quia materia nostra est corporalis: ergo si illa materia est eiusdem rationis cum nostra, esset corporalis.

Respondet aduersarij negando sequelam cum antecedente probationis, dicunt enim materiam primā quamcunque esse indifferentem ex se ut sit spiritalis, vel corporalis, & habere tantum esse corporalem à forma corporali, & spiritualement à forma spiritali non præsupponente formam corporealem.

Contra, quia diuisio substantiæ ut sit in spiritualement, & corporealem est diuisio adequata, qua diuiditur totū potentiale metaphysicum in species metaphysicas, ad quas per differentias metaphysicas contrahitur, non minus quā diuisio animalis in animal rationale, & irrationale: ergo implicat dari aliquā vnā singularem substantiam, quæ non sit vel spiritalis vel corporea; aut quæ possit esse indifferens ad vtramque, & nunc spiritalis, nunc corporalis; sicut implicat dari aliquod vnum singulare animal quod non sit vel irrationale vel rationale, aut quod sit indifferens ad vtrumque.

Confirmatur hoc, quia materiæ secundum se consideratae conuenit conceptus substantiæ corporalis, ut sic, vel non conuenit; si conuenit, est corporalis, & sic falsa est responsio aduersariorum; si non conuenit, conueniet ipsi necessario conceptus substantiæ spiritalis, & sic erit spiritalis, quod æque facit contra eandem responsionem.

Confirmatur hoc etiam vterius per dicta supra q. 1.

13. *Probatur secundo eadem minor pro eadem prima parte*; quia si illa materia sit eiusdem speciei cum nostra, debet esse diuisibilis in plures partes integrales: sed hoc nequit dici. Probatur minor primo, quia si esset diuisibilis deberet forma animæ ipsi correspondens esse etiam diuisibilis, vel indiuisibilis; non diuisibilis, tum quia sic anima rationalis non esset indiuisibilis, quandoquidem constaret pluribus partibus integralibus, tum quia quælibet anima rationalis constaret pluribus partibus, quarum quælibet esset anima rationalis æque bene ac tota anima ex illis composita, sicut quælibet aqua constat pluribus partibus, quarum quælibet est aqua tã bene, quam tota aqua ex illis composita; partes enim illæ animæ essent homogeneæ: sed hoc est absurdū, quia quælibet pars ex illis haberet sibi identitificatum intellectum, & conse-

quenter darentur plures intellectus in homine, & plures intellectiones eiusdem rationis, quo nihil absurdius excogitari potest: tum denique, quia in qualibet parte corporis humani essent plures partes eiusdem rationis, quod est etiam absurdum, quia connaturaliter loquendo non possunt esse simul duæ formæ eiusdem rationis non facientes vnionem; cuius etiam ratio est quia altera superflueret. Nō etiā esset indiuisibilis illa forma, quia si esset indiuisibilis, nō deberet exigere connaturaliter subiectū diuisibile, nisi in ordine ad operationes diuersas, quas posset habere in illis partibus diuersis, sicut anima exigit corpus diuisibile, quia potest habere in partibus diuersis ipsius diuersas operationes, sed illa forma indiuisibilis non habet operationes diuersas, quarum vnas exerceret in vna parte subiecti, & alias in alia parte.

Probatur secundo, quod illa materia non sit diuisibilis; quia si esset diuisibilis, omnes partes ipsius deberent esse in qualibet parte corporis, sicut tota anima reperitur in qualibet parte ipsius: sed hoc nequit dici, quia sic ponerentur duæ partes substantiales eiusdem rationis in eodem subiecto, quod est absurdum, ut patet tum inductione, quia in nulla alia re possunt ostendi plures partes eiusdem rationis in eodem subiecto; tum quia, ut sæpe dixi, alterutra sufficeret, & altera superflueret.

14. *Probatur iam eadem minor principalis pro secunda parte*, quod nimirum materia illa qua constaret anima, non esset diuersæ rationis à nostra, quia fundamēta aduersariorum, ex quibus probatur quod detur vlla ratione, probant quod sit eiusdem rationis: ergo non debet dici quod sit diuersæ rationis.

Confirmatur quia si sit diuersæ rationis, non est vllum principium vnde colligatur dari.

Probatur quinto conclusio: quia implicat animam constare materia tanquam parte essentiali physica, ut patebit ex quarta responsione ad vltimam obiectionem.

Probatur sexto conclusio: quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate: sed nulla prorsus est necessitas multiplicandi plures partes physicas realiter distinctas, ex quibus constaret anima: ergo non est dicendum quod constet talibus partibus. Probatur minor soluendo rationes illas, ob quas aduersarij asserunt necessario concedendas plures tales partes; quas rationes proponam instar obiectionum maioris claritatis causa.

Itaque obieciens primo: materia est principium distinctionis numericæ intra eandem speciem: ergo quotiescunque dantur indiuidua distincta numero intra eandem speciem, debent constare materia.

Respondet primo: si hoc argumentum valeret, quod probaret contra aduersarios & omnes, quod formæ accidentales omnes, ut calor & albedo, constarent materia & forma, quia multiplicantur numero intra eandem speciem. Quod si dicas materiam quidem esse principium multiplicationis numericæ harum formarum, sed non tamen materiam ex qua componuntur, sed materiam in qua producantur. Similiter dici poterit quod quamuis materia esset principium multiplicationis numericæ animarum rationalium, id tamen non intelligendum de materia ex qua componantur, tanquam ex parte componente intrinseca, sed de materia in qua producantur, & ad quam dicunt ordinem aptitudinalem, ex hoc autem non sequeretur, quod constarent materia & forma physica, ut patet.

Respondet secundo, negando antecedens, si intelligatur vniuersaliter sic, ut velit nullum aliud esse principium distinctionis numericæ præter materiam, aut nullas res posse distingui numero tantum, nisi quæ constant materia, nec id etiam Philosophus asseruit, & si asseruisset, quandoquidem nulla id ratione colligi possit à priori aut posteriori, negari deberet eius authoritas.

16. *Obieciens secundo*, ubi reperitur proprietas materiæ, ibi reperitur materia: sed in animabus reperitur proprietas materiæ: ergo reperitur in illis materia. Probatur minor, quia proprietas materiæ est, quod sit ingenerabilis & incorruptibilis, & quod sit producibilis solum per creationem; sed hoc competit animabus rationalibus.

tionalibus. Deinde proprietas materiæ est substat accidentibus, substantia enim corporalis habet substat accidentibus ratione materiæ: sed animæ rationali competit substat accidentibus: ergo competunt ipsi proprietates materiæ.

Respondet negando esse proprietatem quarto modo materiæ, esse ingenerabilem & incorruptibilem, aut substat accidentibus, ita ut hæc non competant ullis aliis nisi aut ipsi materiæ, aut constantibus materiæ.

Ratio autem cur hoc negem, est, quia gratis asseritur ab aduersariis, & quia secundum *Thomistas* & *Scotistas* communiter, gratia est ingenerabilis, & incorruptibilis, & tamen non constat materiæ; & idem etiam aduersarij debent fateri de ipsamet forma qua constaret anima, alias anima ipsa non crearetur, sicut nec homo creatur proprie loquendo. Deinde etiam quantitas subest accidentibus, quæ tamen non constat materiæ.

Deinde, sicut materiæ conuenit cum forma corporea in hoc quod sit substantia & quod habeat partes extra partes tam bene, quam forma: ita etiam posset conuenire cum anima in hoc quod est substat accidentibus, & esse ingenerabile quid, ac incorruptibile: hoc autem supposito illa prædicata non essent proprietates ipsius in actu primo. Adde materiæ habere alias proprietates, quibus posset distingui à posteriori ab animabus: ergo nec esset necesse tribuere ipsi illas proprietates, ut ab illis distinguatur.

Præterea quod non sit proprium materiæ substat accidentibus, patet, quia ipsamet forma, qua constaret anima, substatet accidentibus casu quo separaretur à materiæ, nam esset similis ac dissimilis. Nec refert quod hæc sunt accidentia relatiua; nam si potest vlla, nihil obstat quin possit recipere absolutam accidentia.

Obijciunt tertio: impossibile est aliquid agens secundum agere non agente primo agente: ergo impossibile est aliquid pati nisi in virtute primi passiu: sed anima potest pati: ergo in virtute primi passiu: sed non patet: tunc in virtute primi passiu: nisi constaret materiæ prima, quæ est primum passiuum: ergo constat illa.

Potest aliquid pati independentem à materiæ prima.

Respondet negando consequentiam intelligendo per primum passiuum materiæ primam, de qua loquimur; neque enim potest ostendi cur omne passiuum deberet habere dependentiam in patiendi ab ipsa, sicut potest ostendi quod omnis causa secunda debet habere dependentiam in operando à causa prima. *Quæ responsio confirmatur*, quia certum est, quod quantitas & accidentia separata possint pati sine dependentia à materiæ prima.

Quod si per primum passiuum intelligatur primum subiectum motus, potest concedi quod nihil potest pati nisi in virtute primi passiu: nam quidquid patitur mediante motu, aut est primum subiectum istius motus & primum passiuum respectu eius, aut constans alio subiecto, vel præsupponens aliud subiectum, & sic dependebit ab alio subiecto; quod aliud erit primum, si non præsupponat alterum, aut componatur ex altero, & iuxta hoc potest responderi secundo concedendo totam obiectionem usque ad vltimum subsumptum, quod est negandum: posset enim anima pati in virtute primi passiu, quamuis non constaret materiæ prima, nam ipsamet esset primum passiuum respectu motuum sibi conuenientium in statu separationis; non tamen esset materiæ prima, de qua loquimur, quia non esset primum ex quo aliquid fit, cum insit primo per se & non per accidens.

Obijciunt quarto: non repugnat dari substantias spirituales physice compositas: ergo asserendum est, quod dantur tales. Probatur consequentia; quia varietas illa quæ oritur ex hoc spectaret ad maiorem decorem vniuersi. *Respondet*: si non repugnat dari substantias compositas spirituales, non repugnat etiam substantias simplices tales; unde si sequeretur dari substantias compositas tales sequeretur etiam dari simplices, & æque vtrumque spectaret ad decorem vniuersi; unde habetur quod non detur materiæ in omnibus substantiis spiritualibus, quod est contra aduersarios.

Respondet secundo directe, quidquid sit de antecedenti,

negando consequentiam: ad cuius probationem, nego debere asseri, quod detur quidquid spectaret quomodo: cumque ad decorem vniuersi, nisi aliunde constet ipsum dari quam ex eo, quod ad hoc spectaret: nam secundum communio sententiam, posset Deus facere mundum perfectiorem quam est substantialiter & accidentaliter: ergo deest ipsi aliquid, quod si daretur spectaret ad maiorem decorem ipsius & consequenter non sequitur si aliquid cederet in maiorem decorem mundi, quod debeat dari à parte rei.

Non debet dari quidquid spectat ad maiorem perfectionem vniuersi.

Respondet tertio negando consequentiam cum sua probatione; neque enim varietas, quæ oriretur ex eo, quod daretur substantiæ compositæ spirituales, cederet in decorem, aut perfectionem mundi, nisi aliqua operationes aut aliquis vsus substantiæ spiritualis compositæ posset assignari, quæ non possent tam conuenienter in omni casu præstari & haberi per substantias spirituales simplices: non potest autem assignari vlla operatio, aut vsus substantiæ compositæ spiritualis, quæ operatio & vsus exigeret compositionem ipsius, ita ut non possent haberi quamuis non esset composita.

Substantia spiritualis composita non laugere per se omnem vniuersi.

19. Et hinc respondet quarto negando antecedens; quia impossibile est ut detur aliqua pars passiuæ intrinsece, & per se inclusa in aliquo composito quin aliqua operationes illius compositi, aut vsus aliquis ipsius per se requirant connaturaliter illam partem, ita ut non possint esse connaturaliter absque tali parte: sed nulla prorsus assignari possunt operationes animæ separata, nec vllus vsus ipsius, quæ per se necessario præsupponat in anima materiæ (& idem est de Angelis) ergo impossibile est, quod anima constet materiæ prima, tanquam parte physica essentiali. Probatur minor, quia nulla sunt operationes in anima separata, ut suppono, præter intellectiones, & volitiones, ac motum localem, quo potest moueri se secundum se totam, & alios: certum autem est quod ex natura sua non magis connaturaliter exigant hæc materiæ dari quam non dari in anima; & idem est de quocumque vsu ipsius assignabili.

Repugnat anima composita.

QVÆSTIO III.

Verum Anima sit immortalis.

20. Immortale, & incorruptibile potest esse aliquid tripliciter: Primo si nulla ratione possit definere, etiam de potentia Dei absoluta, & hoc modo Deus ipse est immortalis, iuxta illud, *Regi seculorum immortalis*, & *inuisibilis*, &c. *Secundo* quod licet possit de potentia Dei absoluta & etiam de ordinaria definere, non definit tamen vnamquam, sed perpetuo conseruabitur, & sic esset immortalis anima bruti, si Deus decerneret perpetuo ipsam conseruare, siue vnitam corpori bruti, siue ab ipso separatam. *Tertio denique*, quod licet possit de potentia absoluta definere esse, siue per corruptionem, siue per annihilationem, siue per conseruationem; tamen ex natura sua exigit connaturaliter in perpetuum conseruari, adeo ut miraculosum esset si definere vnquam, & sic se habent Angeli, & celi etiam, ac materiæ prima.

Triplex potest esse immortalis.

In præsentia ergo quæstione non est controuersia de immortalitate animæ primo modo, quia cum sit creatura ex natura sua intrinseca subiacerit omnipotentia Creatoris, qui ut libere eam condidit, & conseruat, ita etiam penes eius potestatem est eam ulterius conseruare. Itaque dubium esse potest tantum de immortalitate eius aliis duobus sensibus.

CONCLUSIO I.

21. Anima rationalis est immortalis, & quidem ex natura sua connaturaliter loquendo adeo, ut esset miraculum si non conseruaretur, non minus quam Angelus est immortalis, aut vlla alia creatura absolute potest esse immortalis. Hæc est omniū Theologorum, & Philosophorum ferè omniū contra Sadduceos, & Epicureos, qui putauerunt eam interire statim ac separatur à corpore non minus, quam ceteræ animæ, ac formæ substantiales; & contra aliquos alios, qui quamuis nunquam

Anima rationalis est immortalis ex natura sua connaturaliter.